

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Тыва

Управление образования администрации городского округа г. Ак-Довурака

МБОУ СОШ №1 г. Ак-Довурака

РАССМОТРЕНО

педагогическим советом
школы

Протокол №1

от «30» августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам. по УВР

 Авыр-оол А.Н.

«31» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор школы

 Орзак Б.Д.

Приказ № 117
от «01» сентября 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета

«Литературное чтение на родном языке»

для обучающихся 4 классов

г. Ак-Довурак 2023

ТАЙЫЛБЫР БИЖИК

4 класстарнын «Литературлуг номчулга» деп эртеминге тургускан ажылчын программа чаа федералдыг стандарттарнын негелдезинге болгаш Тыва республиканын ниити болгаш профессионал ооредилге яамызынын чанында ооредилге-методиктиг човулелдин бадылааны Э.Д. Ондарнын 1-4 класстарга (Кызыл 2000 чыл) тургусканы эге школанын номчулга программазынга дууштур тургускан. 2-4 класстарнын чечен чогаал курузунун утказы дараазында номнарнын дузузы-биле илереттинер болгаш боттаныр:

1. Л.С.Кара-оол 4-ку класстын «Литературлуг номчулга» ному, Кызыл, 2016 чыл.

Эге класс оореникчилеринин ук эртемни ооренип тура, амыдыралчы дуржулгазы байлак эвес болганындан чечен чогаалды состун уран чуулу деп шингээдип алыры онзагай.

Номчулга программанын кол сорулгалары, ниити характеристиказы

«Литературлуг номчулга» эртемни ооредиринин **кол сорулгазы** – торээн дылынга меделдиг, шын база аянынг номчуп билир кылдыр чанчыктырарда, тыва дылында бижиттинген ооредилге, эртем-нептеренгей база чечен чогаал созуглелдеринин утказын шингээдип, угаап бодаар чанчылдарын оттуруп сайзыратпышаан, бот-номчулга дуржулгасынга даянып, номчукчу болур бурун эргезин хевирлээр.

Ук сорулганы боттандыраы-биле дараазында **айтырыгларны шиитпирлээр**:

- торээн дылынга чугаа ажыл-чорудулгазынын бугу хевирлерин (дыннаары, номчууру, чугаалаары, бижири) сайзыратпышаан, оске кижилер-биле харылзаа тудуп билир кылдыр чанчыктырар;
- тыва чечен состу эстетиктиг шингээдип алырынга белеткеп, торээн дылынга номчуттунар сонuurгалын оттуруп сайзырадыр;
- тыва чечен чогаалдын созуглелдери-биле ажылдап билир кылдыр чепсеглээр сорулгалыг эге практиктиг билиглерни бээр;
- чангыс ол-ла темага бижиттинген тыва болгаш оске чоннарнын чогаалдарын деннеп, домей болгаш ылгалдыг чуулдерин тодарадып билир кылдыр чанчыктырар;
- уругларнын номчаан чогаалдарынга даянып, оларнын мозу-будужун хевирлеп тура, эки – багай, буянныг – бак деп чуулдер дугайында билиглерин сайзырадыр, торээн чону база оске аймак кижилер чурттап турар чурту дээш чоргааралын оттуруп, Тыва болгаш Россия чоннарынын культура база чечен чогаалын хундулеп билир кылдыр кижизитпишаан, оореникчинин мозу-эстетиктиг дуржулгазын байыдар.

Ооредилгенин бирги чылында сос номчуурунун аргаларын шингээттирип, ангы-ангы состерни, сос каттыжышкыннарын домактар болу бээр кылдыр ун аайы-биле (интонация) кожуп, чугурту номчулгаже чоорту шилчири. Ийиги чылында угаан ажылының база бир чадазынче унуп, иштинде номчулганын чанчылдарын боттандыра.

Ушку чылында номчулганын темпизин элээн дурген шуудадыр. Номчулга уезинде уе камнаарынын чогулмчалыг аргаларын чеп ажыглаарын шингээттирер. Дортку чылында номчулганын кол шынарларын (шын, чугурту, меделдиг, аянынг) колдуунда шингээдип апкан турар. Литературлуг шын адаашкын езугаар болгаш рольдар аайы-биле аянынг номчуурунун чанчылдарын ап, номчулганың чогуур темпизин шын сагып билген турар ужурлуг.

Эге школанын бугу-ле чадаларында башкы уругларны номчуп билир кылдыр ооредири-биле чергелештир уруглар боттары номчаан чогаалының утказын сайгарып, ында кол чуулду илередип, оон чогуур (улу эвес) туннелдер кылып шыдаптарынче угланган ажылдарны база чорудар. Оон ангыда номчаан созуглелдерин кезектерге чарып, оларга тус-тузунда ат тыварынга, абзацтар дузазы-биле план тургузарынга, номчаан чуулунун утказын делгеренгей (долу) азы допчу кылдыр чугаалап оорениринге чанчыктырар.

Литературлуг номчулганы дамчыштыр чечен чогаалды уругларга ханы билиндирерде, оларның хире-шаа-биле чогаадыкчы чоруунга ундезилеп, ону ооренип коруп тургаш, иштики сагыш-сеткилдин анаа хамаарылгалыг болурунундуржулгазынга даянырын база сумелеп турар.

Чечен чогаал кижинин угаан-медерелинге, сагыш-сеткилинге салдарлыг болганда, ол уран чуулдун нарын хевиринге хамааржыр.

Чечен чогаал номчуп, чечен овур-хевирлер-биле танышкан тудум, уругларнын ниити сайзыралы, чувени угаап, медереп билири, сагыш-сеткилинин бодалдары улам делгемчиир, ханылаар, байлакшыыр. Авторнун созуглелинге дууштур уругларның аас-биле харыылары, чечен овур-хевирге хамаарыштыр билип алган буту-ле ажыктыг чуулдери оларнын чечен чогаалды шингээдип ап турарынын херечизи болур.

Программада бердинген чижек тематикаларга хамаарыштыр номчуур ужурлуг чогаалдар иштинден уруглар торээн черинин, долгандыр турар хурээлелдин; эш-оор болгаш уе-чергелеринин, оларнын чуртталгазынын, оюн-тоглаазынын, уjurалдарынын; бойдус болгаш оон камгалалынын; тыва чоннунчаагай чанчылдарынын; торээн чуртунун тоогузунден барымдааларнын дугайында билиглерни шингээдип алырлар. Бердинген программа 2-4-ку класстарнын уругларынга таарыштыр кылдынган.

«Литературлуг номчулга» деп эртемнин ооредилге планында туружу

2-4 класстарга «Литературлуг номчулга» деп эртемни ооредири-биле неделяда 2 шакты берип турар, бир ооредилге чылында – 68 шак.

Бирги улдунда – 18шак

Ийиги улдунда – 14 шак

Ушку улдунда – 20 шак

Дортку улдунда – 16 шак.

Шактарнын кызырылган уржуундан ооренип эртер номчулганын тематикаларынга бердинген шактарнын база класстан дашкаар номчулганын шактары кызырылган

Эртемни оорениринин туннелдери

Бот-тускайлан (личностуг) хевирлеттинген турар билиглери:

- ооредилгенин чедишкинниг болурунун чылдагаанын тып билири
- бодунун ажылын туннеп, унелеп билири
- бодунун торээн чуртунга болгаш чонунга оон амыдырал-чуртталгазынын хамаарылгазын шингээдип алып
- оске чоннарнын ниити мозу-шынарынын, моральдыг нормаларынын талаларын билип алыры
- бодунун-даа, оске чоннун кижилеринин-даа кылган чуулдерини эки, багай талаларынын уг-шиин тып билири
- моральдыг болгаш этиктиг негелделерге дууштур аажы-чанын таарыштырып, эде тургустунуп билири
- оске кижилернин сеткил-хоонун улежип, сагыш човаачал болуру
- уран-чечен культура-биле таныжып тура, чараш овур-хевирни эскерип коруп, шилип билири, ол овур-хевирге домейлежип кижизиттинери
- ооредилге, эртем-билигже чуткулдуу

4 класстарның өөреникчилеринин билиинин **предметтиг** хевирлеттинген турары:

-Ытыкыр, сымыранып, иштинде сөзүглелди бодунун билип алып шаа-биле дүрген номчууру.

-Сөзүглелдин хевирлерин литературлуг негелделерге дүүштүр (шын адалга, бижик демдектерин, логиктиг ударениени сагып) номчууру.

- Сөзүглелдин адынга болгаш бердинген чуруктарынга даянып, оон утказын баш удур даап бодаары.
- Номчаан чүүлүнүн кол сөстөринге даянып, утказын бодунун сөзү-биле дамчыдып билири.
- Болуушкуннарның болуп турар аайы-биле дес-дараалашкаан сагып чугаалаары.
- Сөзүглелди кезектерге утказының аайы-биле чарып, башкының дузазы-биле бөдүүн болгаш нарын план тургузуп, кезек бүрүзүнге база бүдүн сөзүглелге хамаарышкан айтырыгларны тургузуп билири.
- Номчаан чүүлүн долузу-биле, кысказы-биле, шилилгелиг, диалогтарны медээ домактары-биле солуп, чүвелерниң окур-хевирин деңнеп, чугаалап билири.
- Номчуур номунун титулдуг арынын, аннотациязын, эге база түңнел сөзүнге даяныры.
- Хереглээн номун алфавиттиг каталогтан тып, библиотекада бар номнарны ажыглап өөренири.
- Справочниктер, энциклопедиялар, уругларга хамаарышкан журналдарны ажыглап билири база кыска аннотацияларны сүмелээн номнарга тургузары.
- Номчаан материалында кол маадырларның мөзү-шынарларын кижиниң алдынар ужурлуг дүрүмнери-биле деңнээри.

4 класстарнын өөреникчилериниң чугаа чорудулгазының болгаш медээлер-биле ажылдаарының (**метапредметтиг**) хевирлеттинген турары:

- утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди үн доктаашкыны, интонация болгаш номчулганын дүргенин барымдаалап шын, медреселдиг, аянын номчууру;
- таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени I-ги чартык чылда 2-ги класска 35-45 хире сос, II-ги чартык чылда 2-ги класска 55-60 хире сос, 3-ку класска 65-70 хире сос, 4-ку класска 1 минутада 75-90 хире сөс;
- чогаалдың адынга болгаш аңаа хамаарыштыр чураан чуруктарга даянып алгаш, чогаалдын кол утказын тодарадып билири;
- чогаалдың темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлери, абзацтарны) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры;
- улуг эвес созуглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бурузунга ат чогаадыры; башкының дузазы-биле созуглелге план тургузары база созуглелге болгаш оон кезектеринге хамаарышкан айтырыгларны тургузуп билири;
- номчаан чуулунун утказын делгеренгей долу дамчыдары болгаш кыска-биле допчулап чугаалаары, справочниктер, энциклопедиялар болгаш уругларнын сеткуулдери-биле ажылдап билири;
- чогаалдын кол маадырларынын чугаазынын утказын, аянын, чуну кылып турарын барымдаалап, оларга унелел бээри;

Өөреникчилерге хевирлеттинген турар ужурлуг билиглер:

- номчаан чогаалынга хамарышкан бодунун узел-бодалын бодунун сөстери-биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдары;
- созуглелде чугула утка илередир состу ылгап билири, баштай иштинде номчааш, оон соонда аянын ыткыр номчууру;
- чечен чогаалдарнын хевирлери-биле (жанрлар) практикти таныжылга; басня, оон онзагай талалары-биле таныжары;
- авторнун бодалын, кол маадырларнын окур-хевирин, хевир-дурзузун, аажы-чанын, оларнын чуну кылып турарын, амыдырал-чуртталгазын тодарадып билири;
- авторнун кол маадырларынга хамаарылгазын тодарадып, чугаалап билири;
- авторнун кол маадырларынга хамаарылгазын тодарадып, чугаалап билири;
- жанрларны деннеп тургаш, ылгап билири (тоол-басня, тоол-тоолчургу чугаа, тоол-чечен чугаа)

А) Ушкарып-башкаарынын (**регулятивтиг**).

Өөреникчилерге хевирлеттинген турары:

- өөренип турар эртемниң тема, бөлүк аайы-биле кол сорулгаларын, утказын угаап билири;
- башкының удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны кууседип өөренири;

-бот хыналданы, удур-дедир хыналданы болгаш бодунуң, эштериниң ажылын үнелеп билиринге өөренири;

Өөреникчилерге хевирлеттинер аргалары:

-башкы-биле демниг ажылдажышкың үезинде чечен чогаалды өөренип шингээди алырда чаа-чаа сорулгаларны салып билири;

-кылып турар ажылдарың ажыл үезинде болгаш ажыл соонда шын азы шын эвес кылып турарын боду сайгарып, шинчилеп билири;

-номчулга талазы-биле бодунуң ажылын планнап билири.

б) Эртемге сонuurгалын ханыладыры-биле чоруттунган ажылдарның түңнелинде (познавательный)

Өөреникчилерге хевирлеттинген турары:

-өөредилге даалгаларын күүседип турар үеде херек уjurлуг медээлерни немелде номнар, статьялар болгаш энциклопедиялардан тып билири;

-бодунуң назы-харыңа дүүштүр янзы-буру словарьларга, справочниктерга даянып билири;

-дылдың негелдерин күүседирде янзы-бүрү схемаларны, модельдерни, символ-демдектерни ажыглап билири;

-белен таблицаларны, схемаларны, сөзүглелдерни немээри;

Өөреникчилерге хевирлеттинер аргалары:

- Библиотека болгаш Интернет дузазы-биле херек билиглерни тып, ажыглап билири;

- аас болгаш бижимел чугааны шын болгаш медеpелдии-биле тургузуп билири;

- болуушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып дамчыдып билири;

- алган медээлерни сайгарып, критикалап билири;

В) Өөреникчилериниң бот-боттарының аразында харылзажырыңа хамаарыштыр хевирлеттинген турар билиглери (коммуникативтиг):

-аас чугаага диалогту ажыглап билири;

-аңгы-аңгы бодалдарны өөренип, сайгарып билири болгаш чаңгыс аай түңнелге келиринге өөредири;

-бот туружун болгаш бодалын быжыглап чаңчыгары;

-билдинмес чүвелеринге айтырыгларны салып билири;

-коммуникативтиг сорулгаларны шийтпирлээринге дылдың аргаларын чедимчелиг ажыглаары;

-бөлүккө ажылдап өөренири; бодунун бодалындан аңгыда эжиниң узел-бодалын база дыңнап, үнелеп билири; түңнел үндүрерде бодунуң бодалын тайылбырлап билири болгаш эш-өөрүнүн узел-бодалы- биле деңнештирип билири;

Өөреникчилерниң харылзажырыңа хамаарыштыр билиглериниң хевирлеттинери:

- коммуникативтиг сорулгаларны дыңнакчыга тода, дорт, дес-дараалашкаа-биле медээни, билигни чедирери;

-удур-дедир хыналда үезинде бот-боттарыңа дузаны үезинде чедирип билири болгаш коммуникативтиг сорулгаларны шийтпирлээринге дылдың аргаларын чедимчелиг ажыглаары;

- бөлүк-биле ажыл үезинде чогуур айтырыгларны салып билири.

Номчулгага болгаш чугаа сайзырадылгазыңа өөреникчилерниң кол билиглери, мергежилдери болгаш чаңчылдары

4-ку классты доозуп тура уруглар дараазында чуулдерни билген турар уjurлуг:

- Номчулганын шын, медеpелдиг, аянныг номчуур шынарларынын болгаш дынналдыр база иштинде номчуур хевирлерин шингээди;
- Берге эвес созуглелди литературлуг шын адаашкын ёзугаар медеpелдиг, чугурту номчуур. Аянныг номчулгага белеткенип ап билир, рольдар аайы-биле аянныг номчуур.

- Сөзүглел-биле ажыл. Созуглелдин кезектеринин дес-дараалашкаан болгаш утка талазы-биле аразында харылзааларын барымдаалап, номчаан чуулунун планын тургузары. Улуг эвес чогаалда авторнун кол бодалын илередип шыдаары.
- Чогаалдын киржикчилеринин чугаазын болгаш чуну кылып турарын барымдаалап, оларны унелеп билири. Корген, билген, хайгаараан чуулдеринин дугайында чечен чугаа тургузуп билири. Бодунун номчаан чогаалынын утказын чугаалап, оон маадырларынга характеристика берип билири. Бойдуска азы кижилерге характеристика бээринге эргежок чугула чеченчиткен состер болгаш илередиглерни база созугледи тып билири.
- Чогаалдын хевирлери-биле таныжылга. Улустун аас чогаалынын хевирлери: тоол, ыр, улегер домактар, тывызыктар, кожамыктар, дурген-чугаалар, чечен-мерген чугаалар.
- Басня болгаш оон онза чуулдери (ойзуп чугаалаары, маадырлары, кол бодалы, дылы).
- Номчаан чогаалынын кол маадырларынын мозу-шынарларынын дугайында бодунун бодалдарын чугаалап билири.
- Номчаан чогаалдарынын кол маадырларынын болгаш чогаалды бижээн авторнун коружунге хамаарыштыр бодунун узел-бодалын бодунун состери-биле аас болгаш бижимел чугаага дамчыдып билири.

«Литературлуг номчулга» деп эртемге сайгарар созуглелдернин кол темалары.

Улустун аас чогаалы. Орус база оске чоннарнын аас чогаалы. Тоолдар (дириг амытаннар дугайында, анаа тоолдар, дистинчек). Тоолчургу болгаш тоогу чугаалар. Аас чогаалынын биче жанрлары: тывызыктар, дурген-чугаалар, узун тыныш, когудуглер, улегер домактар, улустун ырлары, оюн удээн чугаалар дээш оон-даа оске. Авторлуг тоолдар. Тыва чоннун чаагай чанчылдары

Темалыг болуктер: Бистин торээн чуртувус, Кус, Школа, сагылга-чурум болгаш ог-буле, Кыш, Кизи, бойдус, экология, кадыкшыл, Час, Амыдырал болгаш куш-ажыл, Чай. Байырлалдар болгаш тураскаалдыг хуннер.

Программа 4 класска дааазында темалар аайы-биле шактарга хувааттыгган:

№	темазы	шагы
1	Тыва дылын, Тыва черин, Тыва черин - ожууннун ол уш ыдык дажы.	2
2	Чылдын уелери. Тодуг-догаа кузум.	1
3	Улустун аас чогаалынын биче хевирлери.	2
4	Ооренип оорен.	1
5	Эки кылган ажыл элеп четпес алдар.	1
6	Бистин бичии оннктеривис.	1
7	Бойдустун чажыттары.	1
8	Чылдын уелери. Аккыр харлыг кыжым.	2
9	Багын чугааларга бачыды арлыр.	2

10	Бойдуска хумагалыг болуулу.	2
11	Эштигде хоглуг, эптигде куштуг.	1
12	Авторлуг тоолдар.	2
13	Эрнин эреси.	1
14	Чылдын уелери. Хоглуг чазым.	1
15	Улус аразындан ие караа чымчак.	1
16	Улустун аас чогаалы. Тоолдар.	3
17	Хоктуг ужуралдар, солун болуушкуннар.	3
18	Тоогу болгаш тоолчургу чугаалар.	1
19	Ойнаксанчыг оюннарым.	1
20	Кижиге болуру чажындан.	2
21	Чонум чаагай ёзу чанчылдары.	1
22	Тывамнын тоогузунден солун арыннар.	1
23	Чылдын дуогузунда ооренгенин хыннаары.	1
		34

Номчулганын программазы 1 чыл дургузунда кордунген.

Календарно – тематическое планирование

№п/п	Номер раздела и темы урока	Тема урока	Количество часов	Дата по программе	Дата по факту	Примечание (причина корректирования)
Раздел 1. Тыва дылын, тыва чонун, Тыва черин - ожуунуни уш ыдык дажы. 2 шак.						
1	1.1	Камнаалынар. Ч.Кара-Куске.Торээн Тывам кижилери. В.Саарымбуу.	1			
2	1.2	Эртинелиг бурун Тывам. Ч.Куулар.Чанган куштар. С.Сурун-оол.	1			
Раздел 2. Чылдын уелери. Тодуг-догаа алдын кузум. 1 шак.						
3	2.1	Баштайгы сегиржип алыышкын. Х.Ойдан-оол. Кус.А.Пушкин.	1			
Раздел 3. Улустун аас чогаалынын биче хевирлери. 2 шак.						
4	3.1	Тывызыктар. Улегер домактар.Оюн удээн чугаалар. Шимченгир оюннар удээн чугаалар.	1			
5	3.2	Дурген-чугаалар.Чоннун ырлары.	1			
Раздел 4. Ооренип оорен. 1 шак.						
6	4.1	Камналга. О.Сувакпит.Ундур имнедипкен. Э.Кечил-оол..	1			
Раздел 5. Эки кылган ажыл - элеп читпес алдар. 1 шак.						
7	5.1	Дуза када бергеним. С.Сарыг-оол.	1			

		Маргылдаа. К-Э. Кудажы				
Раздел 6. Бистин бичии оннуктеривис. 1 шак.						
8	6.1	Эгерек биле эзирик. Х.Ойдан-оол. Бистин анчывыс. С.Тока.Кушкаштар. Л.Чадамба	1			
Раздел 7. Бойдустун чажыттары 1 шак.						
9	7.1	Саржаг дажыглаан. С.Сарыг- оол.Хортукке турлагжыыр. М.Эргеп. Анай М.Эргеп.	1			
Раздел 8. Чылдын уелери. Аккыр харлыг кыжым. 2 шак.						
10	8.1	Кыжын Л.Чадамба.Баштайгы хар Х. Ойдан-оол	1			
11	8.2	Олегтин оннуктери. Х Ойдан-оол	1			
Раздел 9. Багын чугаалаарга-бачыды арлыр. 2 шак.						
12	9.1	Корунчук биле Сарбашкын. И.Крылов.Орге биле Куске. С. Сурун- оол	1			
13	9.2	Кеземче.Э. Кечил-оол.Соокчугеш. Л.Толстой.	1			
Раздел 10. Бойдуска хумагалыг болуулу. 2 шак.						
14	10.1	Чурек иштинде ок. К-Э.Кудажы.Эжеш куштар хоюспанар. С.Комбу.	1			
15	10.2	Кижин бойдустун толугу. С.Сарыг- оол.Хун. Ч.Ондар.	1			

Раздел 11. Эштигде хоглуг, эптигде куштуг.1 шак.						
16	11.1	Оннуктер. Е.Танова.Черликпен. С.Тока	1			
Раздел 12. Авторлуг тоолдар. 2 шак.						
17	12.1	Алдын-Кушкаш. Ш.Суван.	1		29.12	
18	12.2	Шиижекчигеш. С.Сарыг- оол.Улуургак, билииргек дагаажык. К.Тюлюш	1		11.01	
Раздел 13. Эрнин эреси. 1 шак.						
19	13.1	Кызыгааржыга с. Сурун-оол.Эр кижинин чангыс состуу. А.Арапчор.Стёпа акый биле Егор. С.Михалков.	1			
Раздел 14.Чылдын уелери. Хоглуг чазым. 1 шак.						
20	14.1	Изиг тулук уе. М.Пришвин. Ыглапкан хар. К.Ондар	1			
Раздел 15. Улус аразындан ие караа чымчак. 1 шак.						
21	15.1	Ава дугайында сос. Е Танова.Кырган- авам келди-ле! Е.Танова	1			
Раздел 16. Улустун аас чогаалы. Тоолдар. 3 шак.						
22	16.1	Уш чуул эртемниг оол. (Тыва улустун тоолу) КДН. Боралдай ашак. (Тыва	1			

		улустун тоолу)				
23	16.2	Сыынак.(Тыва улустун тоолу).Тоолду чуте чажырбазыл? (тыва улустун тоолу)	1			
24	16.3	Алдан ала чылгылыг Алаадай-Мерген. (Тыва улустун тоолу).Чогаадыг «Мээн ынак тоол маадырым»	1			
Раздел 17. Хоктуг ужуралдар, солун болушкуннар. 3 шак.						
25	17.1	Шортан мунган эзир. С.Пюрбю.Борттуг дилги. С.Бюрбю	1			
26	17.2	Тергелиг аът. М.Олчей-оол. Хаважыгаш. О.Сувакпит.	1			
27	17.3	Моге Союспан. (Тоогу чугаа)	1			
Раздел 18. Тоогу болгаш тоолчургу чугаалар. 1 шак.						
28	18.1	Ийи кыс. (Тоолчургу чугаа).Часкы. (Тоолчургу чугаа)	1			
Раздел 19.Ойнаксанчыг оюннарым. 1 шак.						
29	19.1	Оюннар. С.Сарыг-оол. О.Сувакпит. Хуулгаазын кажыктарым.	1			
Раздел 20. Кижилер болуру чажындан. 2 шак.						
30	20.1	Адазынын айбызынга. Б.Ховенмей.	1			
31	20.2	Ивижилер оолдары. Л.Чадамба.	1			
Раздел 21. Чонум чаагай езу-чанчылдары. 1 шак.						
32	21.1	Калдаракты азырап алганым.	1			

		М.Кенин-Лопсан.Кирген кижээ. М.Олчей-оол.				
Раздел 22. Тывамнын тоогундун солун арыннар. 1 шак.						
33	22.1	КДН. Оттук-терге. С.Сарыг- оол.Кызыл Сылдыс ордени. О.Саган- оол.	1			
Раздел 23. Чылдын дургузунда ооренген хынаары. 1 шак.						
34	23.1	Адазынын дузалакчылары. Н.Ооржак.Чазый хырын башка халдаар. К-Э.Кудажы.	1			